KONSPIRACE

FAKTA

TEORIE

DŮKAZY

ANDY THOMAS

Andy Thomas

KONSPIRACE

Fakta, teorie, důkazy

Andy Thomas
KONSPIRACE

Fakta, teorie, důkazy

Design and Typography copyright
© Watkins Publishing 2013
Text copyright © Andy Thomas
Translation © Tomáš Černý

ISBN 978-80-7207-908-7 (pdf)

Z anglického originálu Conspiracies – The Facts, the Theories, the Evidence
vydaného nakladatelstvím Watkins Publishing Ltd, Sixth Floor, 75 Wells Street v Londýně roku 2013
přeložil Tomáš Černý
Jazyková redakce Tereza Houšková
Obálka Jiří Mičkal
Sazbu a epub připravilo www.pureHTML.cz
Vydalo nakladatelství a vydavatelství
VOLVOX GLOBATOR
Štítného 17, 130 00 Praha 3
www.volvox.cz
jako svou 1021. publikaci
Vydání první
Praha 2014

Adresa knihkupectví VOLVOX GLOBATOR
Štítného 16, 130 00 Praha 3 – Žižkov

Andy Thomas patří mezi přední britské odborníky na nevysvětlitelné záhady a konspirační teorie. Mimo jiné je autorem uznávané publikace *The Truth Agenda* (*Zápisník pravdy*) popisující paranormální jevy, mezinárodní spiknutí a proroctví týkající se současnosti. Napsal také knihu *Vital Signs* (*Znamení osudu*), vyčerpávajícího průvodce symbolickými kruhy v obilí, kterou časopis *Kindred Spirit* nominoval na cenu za nejlepší knihu.

Andy založil společnost Changing Times pořádající akce spojené s alternativními cestami a hledáním pravdy. Vede nakladatelství Vital Signs Publishing, ve kterém vydal ve vlastní úpravě zásadní knihu *Beyond 2012* (V roce 2012). Je také jedním z moderátorů každoroční renomované britské konference o záhadách Glastonbury Symposium.

Andy píše a přednáší po celém světě a účinkoval v mnoha rozhlasových a televizních pořadech doma i v zahraničí.

Další informace včetně odkazů na Facebook naleznete na www.truthagenda.org.

PODĚKOVÁNÍ

Andy Thomas by rád poděkoval:

Heleně Sewellové za kontrolu rukopisu, nekonečnou trpělivost a za její srdečnou, laskavou a inspirativní pomoc; Piersovi Adamsovi za rady při přípravách a za cenné nápady; Pavolovi Mikoloskému za upozornění na toto téma; Jordanovi Thomasovi za podporu a cennou praktickou pomoc; Richardovi Smithovi za dodatečné připomínky; společnosti Edge Media TV (Sky 200) a Ianu R Craneovi za podporu; Marcusovi Alleni z *Nexus Magazine* za mnoho předchozích rozprav, které mě formovaly a bez kterých by tato kniha nevznikla.

ÚVOD

Vyberete si jakékoliv století, rok, desetiletí nebo dokonce měsíc. Pokaždé najdete významnou a zdánlivě nespornou událost, která změnila běh lidské historie. A pokaždé se někde najde člověk, který bude hlasitě pochybovat o oficiální verzi a prohlašovat, že jsme se nikdy nedozvěděli celou pravdu. Konspirační teorie tu byly od počátku civilizace, šeptané pod vousy, žadonící, aby je lidé brali vážně. V některých stoletích měly zničující následky. Jindy je lidé trestuhodně opomíjeli a přitom jim měli naslouchat.

V dnešní době, kdy panuje téměř nulová důvěra v instituce a došlo k obrovskému rozvoji komunikačních technologií, získaly konspirační teorie znovu na síle. Internet a sociální sítě jim zajistily rychlejší a masivnější šíření než kdykoliv předtím. Je to prokletí, nebo zázrak? Bez kontroly vydavatelů a souhlasu dotčených osob se i ty nejbizarnější informace šíří jako požár. Soukolí establishmentu je neustále napadáno útoky, o kterých se veřejnost dozvídá účinněji než z bulvárního tisku.

Úředníci se brání s menší či větší úspěšností. Jejich protivník ihned zpochybní každé vyřčené slovo a obviní je z podvodu, kamufláže, případně z masové vraždy. Oficiální místa mají k dispozici velmi silnou zbraň – televizi, rozhlas a tisk. S jejich pomocí zobrazují samozvané bojovníky za pravdu jako pomatené výstředníky se sklony k nebezpečnému fanatismu a snaží se je zesměšnit. Je to vcelku úspěšná taktika. Na seznamu všech okrajových komunit by ti, kdo věří v konspirační teorie, byli v posledních desetiletích na jednom z předních míst. Pokud někdo rozvíjí konspirační teorie, je haněn a u vážených lidí se setkává s pohrdáním. Následkem toho je mnoho problémů zatlačeno do „podzemí“, přestože by bylo mnohdy přínosné diskutovat o nich veřejně. Zájem o konspirační teorie se přitom podle průzkumů a statistik nezmenšuje, naopak – obyčejné lidi přitahují a fascinují.

Konspiračním teoriím v tom nejčistším smyslu slova by měla být navrácena jistá důležitost. Ne že by se každá významná událost měla prohlašovat za konspiraci, to by mohlo vést k psychóze. Ale určité teorie bez přehánění pomohly rozpoznat nemálo záležitostí, které oprávněně zasluhovaly pozornost. Pro tak často zatracované hledače pravdy jsou to naopak představitelé establishmentu, kdo tahá za nitky a svým nebezpečným fanatismem vede svět k záhubě.

Jak ale oddělit pravdu od pouhých představ? Podle jakých kritérií se řídit při rozlišování událostí hodných oprávněného sledování a těch, které pramení z temných zákoutí paranoidní mysli? Byla princezna Diana zavražděna, jak si přes veškerá oficiální popírání myslí většina lidí? Dosáhla skutečně NASA Měsíce, i když se najdou tací, které odchylky na fotografiích vedou k hlasitému vyjadřování pochybností? Bylo u atentátu na prezidenta Kennedyho více střelců? Byly teroristické útoky z 11. září skutečně připraveny tajnými službami v USA? Řídí naše životy tajná vládnoucí elita, která plánuje nový světový pořádek s cílem ovládat a kontrolovat vše na Zemi? Těžko soudit – úřady mlží a nejistota přetrvává.

Mohlo by se zdát, že při posuzování pravděpodobnosti všech možných tvrzení budou důležitým vodítkem důkazy, nikoli dohady. Akademická veřejnost, která obvykle zpracovává většinu informací, než se dostanou do oběhu, však často vůči těmto důkazům projevuje zvláštní odpor. Než by se snažila přezkoumat předkládané argumenty, raději napadá samo konspirační myšlení. Jasně to ilustruje poznámka jednoho z řečníků na konferenci BHA – Britské humanistické společnosti, svolané právě kvůli konspiračním teoriím. Řekl přímo: „Nebudu zde diskutovat o důkazech pro nebo proti jednotlivým konspiračním teoriím. Proto tady nejsme.“ [1] To je největší problém – o důkazech se na úrovni vlád, médií a akademického světa nemluví. Pokračující nechuť k vážnějšímu posouzení základních myšlenek lidí, kteří hledají pravdu, je přesně to, co zabraňuje posunu veřejné diskuze jakýmkoli směrem.

Proto se na většině stránek této knihy zabýváme základy konspiračního myšlení, ale zároveň upozorňujeme na často opomíjený detail: nezpochybnitelné důkazy. Během dvaceti pěti let mého výzkumu se objevilo několik teorií, které nepřestávají fascinovat veřejnost. Na ty jsem se zaměřil a doplnil je případy, které oprávněně zasluhují více pozornosti, než se jim dostává. Citlivé spory o náboženství a klimatických změnách jsem většinou vynechal. Nesnažil jsem se obsáhnout všechny obíhající teorie, protože pak by nezbylo místo na ty významnější. Ani jsem neměl v úmyslu brát obsažená témata na lehkou váhu nebo je zesměšňovat (tak jako mnoho obsáhlých svazků, které se tváří jako seriózní studie).

Konspirační teorie často zajímají docela obyčejné lidi se seriózním zájmem odhalit podrobnosti faktů, které je právem znepokojují. Ani v nejmenším se nejedná o zasmušilé extrémisty nosící na hlavě staniolovou ochranu proti případnému ovládnutí jejich myslí, jak se je snaží zobrazovat média. Pochopit, proč lidé tráví dlouhé a drahocenné hodiny vyšetřováním korupce, zamlčování a činnosti tajných služeb, by posloužilo civilizaci mnohem lépe než jejich zatracování. Obvyklý kritický přístup je jistým druhem sebekontroly. Pokud lidé věří v neobvyklé věci, mají k tomu nějaké důvody. A smysluplné pochopení těchto důvodů, neříkám nutně jejich odsouhlasení, by mohlo být moudré.

Kde leží pravda, si nakonec musí každý rozhodnout sám. Většina lidí pravděpodobně skončí někde uprostřed mezi úplným uvěřením a totálním zatracením. Občas nás uvedené důkazy posunou tím či oním směrem. Ale téměř vždy je o čem přemýšlet.

Tato kniha nabízí příležitost k zamyšlení nad některými záhadnými, zvědavost vzbuzujícími, občas děsivými a často šokujícími konspiracemi. Nevyhnutelně nám ukáže stinná místa lidské historie, ale pokud některá spekulace donutí čtenáře k rozhodnutí vytvořit lepší, pozitivní, na pravdě a opravdové svobodě

slova založený svět, pak mělo smysl ji psát.

Andy Thomas

Poznámka

[1] Konference organizace British humanist association: konala se v Londýně 25. září 2011. Zajímavou recenzi události od Bena Emlyna-Jonese ze společnosti Hospital Porters Against the New World Order je možné nalézt na stránkách http://hpanwo.blogspot.com/2011/09/british-humanist-association-conspiracy.html

1. KAPITOLA
CO JE TO KONSPIRAČNÍ TEORIE?

Co přesně konspirační teorie jsou a proč má většina lidí tak nízké mínění o těch, kdo jim věří? Přes obecný odmítavý postoj je víra v globální konspirace bezpochyby na vzestupu. Jsou její vyznavači nějak psychicky narušení, jak se nás snaží přesvědčit akademické kruhy, nebo jen přirozeně zkoumají do očí bijící nesrovnalosti v oficiálních verzích některých událostí? Je možné najít zlatou střední cestu mezi dvěma extrémy – lidmi, kteří tvrdí, že prakticky vše je zmanipulováno nebo vymyšleno pro nějaké temné účely, na straně jedné, a těmi, kdo odmítají uvěřit, že konspirace vůbec existují, na straně druhé?

I. Definice konspirační teorie

Přesné definice

Kdy přestane být zpráva zprávou? Když se z ní stane konspirační teorie.

V posledních letech se v hlavních médiích rozšířil zvláštní jev. Odhalení „nechutných“ zneužití moci vůči jednotlivcům jsou škodolibě rozmazávána na obrazovkách a v novinách se znepokojivou pravidelností, zatímco jakékoli podezření, že by tyto akce mohly být koordinovány organizovanými skupinami lidí, bývá obvykle odsunuto stranou na jednu hromadu jako nic víc než pouhé „konspirační teorie“. Takřka bez výjimky je využíváno pohrdlivého tónu k odsouzení názoru, že státní instituce jsou prorostlé korupcí, která by mohla mít mnohem širší dopad než jen obohacení jednotlivců.

Je toto přehlížení konspiračních teorií spravedlivé? Je snad každý, kdo v ně věří, automaticky pomatený na mysli? Ti, kteří konspirace z principu přehlížejí, často opomíjejí jejich jádro a

nechávají stranou záležitosti, které by si pozornost zasloužily. Je to pouze lenost novinářů, jak se nás někteří snaží přesvědčit, nebo jde o záměrnou manipulaci?

Abychom mohli správně posoudit, jestli něco je nebo není pravdivé, je důležité na začátku nastavit klíčová kritéria. Zde jsou proto tři různé definice termínu konspirační teorie podle běžně dostupných zdrojů:

Víra, že vláda nebo skrytá organizace je zodpovědná za neobvyklou nebo nevysvětlitelnou událost, zvláště když je jakákoli zodpovědnost popírána.

Slovník Collins English Dictionary

Teorie snažící se vyložit zpochybňovanou událost jako spiknutí tajného spolku nebo organizace. Nejedná se o izolovaný akt jednotlivce.

Slovník American Heritage Dictionary of the English Language

Názor, že skupina lidí spolupracuje za účelem způsobení určité události.

Slovník Macmillan Dictionary

Na základě těchto definic je těžké pochopit, proč úřady a média tak úporně odmítají pojem konspirační teorie. Pokud se podíváme na nespočet událostí v celé historii podle výše zmíněných definic, zjistíme, že konspirace všech druhů jsou nejen časté, ale že jsou nedílnou součástí lidské civilizace. Pochybuje snad někdo o existenci tajných společností, ať už se jedná o kriminální organizace nebo zkorumpované spolky působící přímo ve vládách?

A proč je tedy tak nepřípustné debatovat o případné činnosti těchto skupin v našem světě? Jak to, že akademické kruhy

připouštějí pohled na mnoho případů vnitrostátních úkladů v Římské říši jako na pravděpodobné konspirace (viz 2. kapitola), a přitom se zdráhají uvěřit, že podobné věci by se mohly stávat i dnes? Lidská civilizace se v sociálním ohledu přes veškerý technický pokrok příliš neposunula.

Názor, že konspirační teorie bychom měli ignorovat, můžeme možná pochopit, když se podíváme ještě na jednu, poněkud méně přesnou definici:

Konspirační teorie existují v říši mýtů, kde se představivosti meze nekladou, fakta přebíjí strach a na důkazy se neberou ohledy. Spojené státy jsou jako supervelmoc v této hře často pasovány do role padoucha.[1]

Tímto krátkým textem vás uvítá oficiální web americké vlády, snažící se o odhalení skutečné náplně konspiračních teorií. Již jen skutečnost, že tyto stránky s přehnanou snahou bránit vládu existují, je nápadný. Neznamená nic jiného, než že mnoho obvinění na adresu amerických úřadů (které jsou zhusta vnímány jako hlavní hráč v plánu „nového uspořádání světa“, který tato kniha popisuje) má něco do sebe. Skutečnost, že Barack Obama musel v roce 2009 znovu skládat prezidentskou přísahu (i když mimo kamery) hned druhý den po chybném umístění slova „věrně“ v jeho veřejném projevu, aby se „vyhnul konspiračním teoriím“, svědčí hodně o tom, jak jsou úřady citlivé na přibývající seznam obvinění.

Pokud se západní vlády obávají vzrůstajících pochyb o jejich bezúhonnosti, bylo by troufalé tvrdit, že se snaží rozpoutat psychologickou kampaň s cílem zdiskreditovat své protivníky? Média mají obecně sklon k aroganci a bojí se, aby neztratily pro ně životně důležité napojení na vládnoucí kruhy. Je snadné je ovlivnit (nebo dokonce přímo řídit) v případech, kdy je třeba zlehčit události budící pozornost a kdy hrozí provalení zakrývaných podvodů. Samotný fakt, že ze seriózních debat o konspiračních teoriích se záměrně stává tabu, často způsobí vznik další konspirační

teorie.

Kdo je „konspirační teoretik“?

Zakořeněné představy o směšných podivínech, kteří otevřeně tvrdí, že některé události by mohly být řízeny tajnými frakcemi, vedou k pochopitelné, i když trochu nešťastné sebeobraně, která se vkrádá do slovníku lidí popsaných v encyklopediích pod heslem „konspirační teoretik“. Mnozí lidé tento pojem zásadně nepoužívají ze strachu, že by jejich názory byly předem odmítnuty. Celé zástupy vědců se s nepřirozenou afektovaností ohánějí akademickým postavením, aby se vyhnuly této nepříjemné nálepce. Často jsou takto označováni ze strany právě těch institucí, do kterých se touží začlenit. I kdybychom nahradili tento pojem nějakým jiným slovním obratem, stejně by se pravděpodobně posměch protivníků nezmírnil. Důsledné zesměšňování konspiračních teoretiků bylo do té míry úspěšné, že jakmile dojde na určitá témata, nic vám nepomůže. I když se budete úpěnlivě vyhýbat termínu konspirace, ani příslušnost k vyšším sociálním vrstvám vás neochrání před většinovou kritikou – alespoň prozatím ne.

Je třeba změnit strategii. Lidé, kterým se jiní vysmívají za jejich posedlost konspiračními teoriemi, by se místo touhy po respektu, kterého se jim bez hlubších sociálních změn stejně nedostane, měli přestat starat o to, co si o nich ostatní myslí, a co nejusilovněji se pustit do rozkrývání problémů, které je zajímají. Jen tak se může zájem o konspirace dostat i k širší veřejnosti. Najdou se paranoidní badatelé, kteří bez špetky soudnosti a bez potřebných důkazů prohlašují automaticky každou nejasnou událost za konspiraci. Ostatní hledači pravdy se jejich vinou ocitají na hranici posměchu. Jediným vhodným přístupem je méně odsuzující projev a hlavně podložení všech spekulací seriózním vyšetřováním. Jen tak se časem z pojmu konspirační teorie možná vytratí nádech čehosi, co je hodno pohrdání. Vzorem by mohlo být hnutí Společnost přátel víry,

kterou v sedmnáctém století založil George Fox. Začalo se jim říkat kvakeři, z anglického quake – třást se, protože působili jako pomatení fanatici třesoucí se před Božím pohledem. Členové sekty tento hanlivý výraz jednoduše přijali za svůj oficiální název a okamžitě tím zneutralizovali jeho původně negativní vyznění. Byl to tak nečekaný krok, že si nakonec vysloužili trvalý respekt veřejnosti.

Za hranicemi uzavřené společnosti konspiračních teoretiků existuje několik nadšených vědců mezi širší veřejností, kterým se podařilo získat uznání za to, že nahlas vyjádřili svá podezření o ovlivňování určitých událostí tajnými klikami. I tak je jejich přínos přehlížen. Když v roce 2007 vydal člen britského parlamentu Norman Baker odvážnou publikaci *Podivná smrt Davida Kellyho* , ve které přímo předkládal závažné důkazy o pravděpodobné vraždě (dle oficiální verze sebevraždě) kontroverzního inspektora Organizace spojených národů, byl tento uznávaný politik označen za podivína. Moderátor jedné noční debaty, která s tímto případem vůbec nesouvisela, dokonce Bakera později odbyl slovy „konspirace se dá najít i v šálku čaje“.

Dalším příkladem může být David Ray Griffin, americký profesor a křesťanský teolog, kterému jeho svědomí nedovolí nechat bez povšimnutí množství nesrovnalostí okolo teroristických útoků z jedenáctého září. Výsledky svého vyšetřování pečlivě zaznamenává a publikuje a působí velmi přesvědčivým dojmem. Neunikne mu sebemenší detail, ale nesklouzává přitom k senzacechtivosti. Sám sebe nikdy nepokládal za konspiračního teoretika a ani jeho předchozí práce neukazují mnoho náznaků takových tendencí. Nicméně i on je pravidelně v tisku nazýván jako „guru konspirace“. Zdá se, že podobné nálepky jsou v tomto odvětví nevyhnutelné. Vzhledem k průzkumům veřejného mínění z roku 2011 (výmluvně se jim nedostalo velké publicity), ukazujícím, že značná část světové populace tak či onak pochybuje o oficiální verzi popisující

útoky na Světové obchodní centrum, nemusí Griffina jeho přezdívka znepokojovat. Je jasné, že přinejmenším v některých případech je velká většina z nás konspiračními teoretiky.

Stačí projevit jen nepatrný zájem o určitou událost, a v očích většiny se stanete vyznavačem konspirací bez ohledu na to, o jak významnou hrozbu se jedná. Popis světa, jak ho známe z novin a z obrazovek, se značně liší od toho, co si mnoho z nás skutečně myslí, jak dokládají názory na jedenácté září a průzkumy veřejného mínění na všemožné události od Davida Kellyho a princezny Diany přes duchy a UFO až k astrologii. Ukazují neutuchající zájem o děje, které mediální odborníci neustále bagatelizují. Pravdu, po které tak vášnivě pátrají mnozí teoretikové, musíme stále ještě hledat jinde než v oficiálních médiích. Využití všech výhod internetu se zde přímo nabízí.

Zlatá střední cesta

Jak nalézt skutečnou pravdu? Obhajovat studium konspirací neznamená tvrdit, že všechny teorie, které spatří světlo světa, mají reálný podklad. Tato kniha se snaží prozkoumat nejrozšířenější konspirační teorie s cílem získat o nich ucelený přehled.

Při hledání zlaté střední cesty mezi krajními názory na konspirace, které jsou popsány v této knize, působí některé z nich velmi závažně, zatímco jiné jsou sporné pro nelogičnost nebo nedostatek důkazů. Nejde však o úporné dokazování, že něčí názor je dobrý či špatný. Největším problémem pro konspirační teoretiky jsou tvrdohlavé, nepodložené a často zbrklé soudy na obou stranách názorového spektra, které nakonec nahrávají vládám a lidem, kteří mají zájem na tom, abychom určité záležitosti příliš podrobně nezkoumali.

Při rozkrývání některých zásadních událostí vychází jasně najevo, že konspirační bádání občas může zajít příliš daleko, ovšem nekompromisně a bezmyšlenkovitě odmítat konspirační teorie je

stejně nespravedlivé a zavádějící.

Typické druhy konspiračních teorií

Pokud budeme vycházet ze slovníkové definice termínu konspirační teorie, najdeme ve společnosti mnoho skrytých skupin sledujících své vlastní omezené zájmy. Většinou se jedná o mnohokrát popsanou lokální korupci a jinou kriminální činnost. Hlavním úkolem této knihy je nicméně vyšetřit širší a specifičtější problémy, které více odpovídají významu konspirační teorie, jak ho typicky vykládají média. Hlavní světové události jsou podle tohoto výkladu úmyslně vytvářeny skrytou, ale velmi vlivnou vládnoucí elitou, která nás používá jako pěšáky v nekonečné partii s cílem ovládnout celé lidstvo.

Základem této snahy je vybudování kontrolních a sledovacích systémů pomocí geopolitických mocenských her. „Organizace celosvětové nadvlády“ využívá k dosažení svého cíle šíření strachu, válek, ekonomických úskoků a podle některých dokonce okultních znalostí a vlivu tajných společností. Nakonec by měla být veškerá moc soustředěna do rukou několika vyvolených jedinců, ovládajících lidi jako loutky v nejhorším orwellovském snu. Tento plán k ovládnutí lidstva je často označován pojmem „nové uspořádání světa“ (zkráceně NWO z anglického New World Order). Přihlédneme-li ke skutečnosti, že význační politici v minulosti podobné uspořádání veřejně a nezakrytě podporovali a že v závěru při tom nejhorším scénáři hrozí přesně to, čeho se obávají nedůvěřiví hledači pravdy, není divu, že z „nového uspořádání světa“ se stal zastřešující pojem pro jeden z nejrozšířenějších druhů konspiračních teorií.

Přestože se může zdát, že mnoho různých celosvětově rozšířených podezření, od státy sponzorovaného terorismu po politické vraždy, od teorií o vylidňování až po skrývanou oficiální víru v paranormální jevy, spolu zdánlivě nesouvisí, mohla by ve

skutečnosti tvořit rozprostřenou síť spojených vláken sledující daleko hlubší zájmy. A pokud by se ukázalo, že je to reálná představa, určitě si zaslouží vážnou pozornost.

II. Proč lidé věří v konspirační teorie?

Konspirační přístup

Na těchto stránkách není místo pro detailní psychologický rozbor rozdílných přístupů, které jsou tradičně spojované s konspiracemi. Ale stručné shrnutí by mohlo být užitečné.

Akademický postoj k lidem věřícím v konspirační teorie by mohl být vyjádřen zhruba takto:

– Projevují známky duševní lability s častým odporem k autoritám. Tyto povahové rysy obvykle pramení ze zážitků v dětství stráveném v nefunkčních rodinách. To vede k obviňování dru-hých za všechny křivdy a nakonec ke slepé nedůvěře v údaje úřadů v celosvětovém měřítku.

– Obvykle postrádají soudnost a mají snížený práh vnímání při posuzování přesvědčivosti důkazů. Mají sklon k naivitě (Cass Sunstein a profesor Adrian Vermeule to popisují jako „pokřivené vnímání reality“, při kterém je víra postavena na velmi omezených znalostech) a vidí v událostech skutečnosti, které v nich nejsou, nebo naopak vyvozují radikální závěry z izolovaných anomálií vytržených z kontextu.

– Pro nedostatek soudnosti jsou náchylní k „sociálnímu dominu“ – čím více lidí v jejich okolí sdílí určitý názor, tím větší je pravděpodobnost, že bez ohledu na slabiny dostupných důkazů tento názor přijmou.

– Sklon zpochybňovat oficiální postoje vede k patologické neschopnosti věřit v jakoukoli verzi událostí, jak ji předkládá establishment, a obecně až k fanatickým názorům. V krajních případech vede k antisociálnímu chování nebo dokonce k podpoře terorismu s pomýlenou snahou o nápravu světa.

– Nutnou sociální izolaci způsobenou těmito neobvyklými názory na svět zdánlivě řeší jejich nad-šené členství ve skutečných či virtuálních inter-netových komunitách lidí se stejným zaměřením. To dále omezuje jejich schopnost akceptovat odlišné názory a zkoumat důkazy, jejich myšlení se ještě více vyostřuje a tím se zvětšuje jejich sklon k extrémismu.

Seznam definic bychom mohli dále rozšiřovat, nicméně obsahuje všechny nejdůležitější body, které se objevují ve většině psychologických pojednání o konspiračním myšlení. Kdesi v hloubi duše mnoha hledačů pravdy můžeme najít střípky všeho, co jsme uvedli v předchozích odstavcích. Ale předsta-va, že konspirační teorie vznikají jen a pouze na základě těchto sporných definic, je příliš zjednodušující a nebere v úvahu skutečné události a situace, které se kolem nás dějí. Kdybychom vytvořili podobný seznam, který by se zabýval způsobem myšlení psychologů a akademiků, s velkou pravděpo-dobností by se našlo stejné množství vlastností, které by ukazovaly jejich vlastní rigidní potřebu zdůrazňovat slabiny druhých. Další úvahy by zcela jistě vedly k závěru, že kritici konspiračních teorií jsou ve svém myšlení stejně zkostnatělí a podléhají stejnému sociálnímu dominovému efektu. Příkladem může být arciskeptik Richard Dawkins, jehož horlivé odhodlání zahubit veškeré náboženství a víru v astrologii a v mystiku je stejně fanatické jako názory těch, které kritizuje. Paradoxní je, že on sám to nedokáže rozpoznat.

Na rozdíl od akademiků si samotní vyznavači konspirací za svými názory pevně stojí, bez ohledu na psychické důvody, které je k jejich myšlenkám vedou. Odvolávají se přitom na jasné a nevyvratitelné důkazy.

Konspirační teoretiky a jejich základní postoje můžeme popsat v několika bodech:

– Mají schopnost rozpoznat nápadné rozpory v oficiálních zprávách, které většina lidí ignoruje nebo se jim vyhýbá. Zároveň

mají odvahu o nich ve-řejně mluvit.

– Jsou schopni doložit, že důkazy pro konspirační teorie skutečně existují. Mnoho příkladů ze sta-rověké i moderní historie jasně dokládá vliv tajných společností na globální události.

– Vzhledem ke stupni rozšíření korupce na všech úrovních úřední správy, což mimochodem nepopírají ani hlavní média, je představa, že podplácení se nejvyšších míst netýká, nereálná a úzkoprsá.

– To, jak jsou lidé, kteří věří konspiračním teoriím, neustále napadáni establishmentem, samo o sobě naznačuje snahu oficiálních míst zamlžovat a pře-krucovat skutečnosti a utvrzuje nás v přesvědčení, že důležité informace jsou utajované a veřejnosti nedostupné.

– Nesprávná a přitom velmi rozšířená charakteristika všech teoretiků jako pravicových fanatiků nebo nevzdělaných pomýlenců je dalším proje-vem falešné démonizace. V konspirace věří lidé ze všech vrstev a často jsou to vysoce kvalifikovaní profesionálové.

– Nařčení vyznavačů konspiračních teorií z necitlivého vytrhávání informací z kontextu a jejich následného využití k vytváření nových teorií je nespravedlivé. Naopak, teoretici často dokazují, že vzájemné propojení zdánlivě nesouvisejících událostí není náhodné a mnohdy naznačuje vysokou pravděpodobnost rozsáhlejší manipulace.

Stejně jako u předchozího seznamu nemůžeme žádný z těchto bodů vynechat. Je zcela jasné, že žijeme ve světě, ve kterém je zatajování pravdy na denním pořádku a zamlžování skutečností je spolu s korupcí běžné na všech úrovních. Tvrdošíjné odmítání možnosti, že toto vše by se mohlo dít i v mnohem větším měřítku, svědčí o nedostatku zdravého rozumu.

Jádro problému je zřejmé: členové akademické veřejnosti i vyznavači konspirací mají mnoho zajímavých argumentů, ale nikdo nechce naslouchat názorům druhé strany. Akademické přehlížení dů-kazů podporujících konspirační teorie je samo o sobě podezřelé.

Dlouhodobé kritizování staví zastánce konspiračních teorií do obranné pozice. Jinak řečeno, pře-svědčení vyznavačů konspirací, že za jejich přehlížením většinou lidí je komplot institucí, může způsobit jejich nepřístupnost všem vnějším výtkám a oficiálním vysvětlením. Často se obrňují větou „to se dalo čekat…“. Akademická veřejnost může nicméně podlehnout naprosto stejnému principu. Současný stav ustrnul na mrtvém bodě, a pokud má být překonán, je třeba najít zlatou střední cestu.

Frakce uvnitř frakcí

Jedním ze základních problémů při snaze nalézt shodu je tendence kolegů jít proti sobě, a to i uvnitř jedné sociální skupiny. Zvláště je to patrné v alternativnějších oblastech, kde zastánci nejextrémnějších názorů na globální konspirace vyčítají umírněnějším kolegům falešný zájem nebo přímo práci pro opačnou stranu. Tento nepřátelský a netolerantní přístup ke všem názorům, které se přímo neshodují s jejich vlastními, vede k další izolaci extremistů a brání jim v uznání logických argumentů, které by mohly narušit jejich pevně zakořeněné přesvědčení. Ty, kdo by jinak mohli být jejich věrnými spojenci, označují jednoduše za další sluhy opozice a pomalu tak vytvářejí svět, který je na hony vzdálený bystrému úsudku, kde není potřeba soudnosti a kde je polarizace názorů zaručena. Při sledování tohoto sebezničujícího chování získávají psychologové snadný náskok. Právě tato hlasitá menšina dává konspiračnímu hnutí špatné jméno. Nebylo by ovšem správné házet všechny stoupence této menšiny do jednoho pytle. Jejich značná část má ve svém uvažování obecně pravdu.

Fanatismus, který má na svědomí mezifrakční šarvátky, nejčastěji postihuje pravicovější vyznavače konspirací. Například ti, kteří jsou přesvědčeni o tom, že za „novým uspořádáním světa“ stojí sionistický program, rychle ztrácejí trpělivost s těmi, kdo zastávají méně zaujatý názor. S hrubostí se pouštějí do svých kolegů

stojících mimo antisemitský tábor a osočují je ze strachu z organizace „Liga židů proti pomluvám“. Nebo jdou ještě dál a přímo je označí za agenty Mossadu.

Omezené odmítání tolerance vůči jiným názorům než vlastním jen nahrává médii protěžovanému učenci Davidu Aaronovitchovi, jenž při svých častých veřejných útocích proti konspiračním teoretikům (viz jeho kniha *Historie voodoo*) s oblibou využívá tvrzení, že většina z nich jsou ve své podstatě antisemité. (Rozporuplným sionistickým konspiracím se věnujeme podrobněji na str. 47–49.)

Celou zvláštní kapitolu vnitřních rozbrojů tvoří paranormální a geopolitické debaty. Někteří zastánci konspirací zahrnují s vervou teorie vpádu mimozemských civilizací (viz 7. kapitola) mezi hlavní zdroje globálních kamufláží a politických strategií, zatímco jiní viní z téhož mocné tajné společnosti připravující nové uspořádání světa (viz 8. kapitola). Nicméně ostatní, kteří bojují o důvěryhodnost v očích veřejnosti a svá vyšetřování staví pouze na politických základech, pohlížejí se zděšením a s rozpaky na teorie o okultních sovích obřadech (které se skutečně konají – viz str. 281–3) nebo o infiltraci mimozemských civilizací mezi vládnoucí elity.

Bojovníci za pravdu o 11. září, kteří dokázali vypracovat jedny z nejpřesvědčivějších konspiračních hypotéz, se potýkají s malými, ale hlasitými skupinkami svých kolegů, trvajících na tom, že letadla, která narazila do mrakodrapů, byly ve skutečnosti hologramy, nebo že musel být použit tajný zdroj energie a neznámá technologie, aby se věže zřítily, atd… Vytváří se tím napětí, stupňované především konvenčními vědci, kteří cítí, že jsou blízko všeobecnému uznání a jejichž snahu podobné argumenty maří. Někteří tvrdí, že pokud se nám nedostává pravdy ze strany establishmentu, pak musíme brát v potaz veškeré možnosti, jakkoliv neobvyklé. Ostatní, snažící se o alespoň nějaké uznání veřejnosti, si zoufají, že veškerá jejich snaha je tak obracena vniveč. Zdá se, že veřejné hádky diskreditující

bojovníky za pravdu v očích veřejnosti jsou nevyhnutelné.

Dokonce mezi geopolitickými odborníky se mohou objevit znepřátelené tábory. Dokládá to souboj dvou účastníků konference o státní a korporátní kriminalitě konané v Londýně v roce 2011, z nichž jeden zariskoval a odvolal se na „illuminát", klíčový pilíř teorie nového uspořádání světa. Jeho kolega nešetřil slovy opovržení. Kdokoli by se opovážil zmínit mimozemské civilizace, byl by bezpochyby vyveden z místnosti.

Tyto vnitřní konflikty v komunitě lidí hledajících pravdu jsou způsobené koncentrací mnoha nesourodých témat pod jediným zastřešujícím termínem konspirační teorie a jsou nevyhnutelně jedním z nejpalčivějších problémů. Někteří se tomuto pro ně neúnosně klaustrofobickému termínu zuby nehty brání, ale bez většího úspěchu. Je politováníhodné, že když něco narušuje posvátnost podsouvaného statu quo, je to v očích vnějšího světa v současné době vnímáno bez rozlišení jako jeden druh názorů. Dokud nebude každému odvětví z toho, co je nyní vnímáno jako okrajové vyšetřování, přiřazena jasná a snadno rozpoznatelná kategorie, nebude snadné najít jednoznačné a okamžité řešení. Takový vývoj však leží kdesi v daleké budoucnosti.

Akademické spory

Podobné rozpory, jaké propukají mezi vyznavači konspiračních teorií, můžeme s jistotou najít i na akademické půdě, jakmile se vědci odvážně pokusí o zkoumání alternativního světa. Akademici, kteří se striktně drží odsuzující psychoanalýzy konspiračních teorií, jsou v bezpečí, ale ti, kteří zbloudí k vyšetřování přímých důkazů předkládaných konspiračními teoretiky, mohou být snadno svými kolegy vyobcováni, pokud nějakým způsobem projeví vcítění.

Kupříkladu bývalý profesor psychiatrie Harvardské univerzity John E. Mack. Zabýval se lidmi, kteří tvrdili, že byli uneseni mimozemšťany. Vše bylo v pořádku, dokud výsledky svého výzkumu

využíval čistě k hodnocení osobnosti. Jakmile však začal využívat hypnózu k vyvolání příslušných vzpomínek a popsal i pro něho překvapivý závěr, že pacienti pouze předávají dál pro ně zcela reálnou skutečnost, ať už byl jejich zážitek fyzický nebo halucinogenní, setkal se s neskrývaným nepřátelstvím a s žádostmi, aby odstoupil. Když děkan lékařské fakulty Harvardské univerzity svolal v roce 1994 komisi, aby vyšetřila jeho metody a názory, vyhnul se ztrátě zaměstnání jen s velkým štěstím. Byla to však výstražná lekce pro všechny akademiky, kteří by se v budoucnu mohli zabývat alternativními výklady světa. Bylo ironií osudu, že když profesor Mack v roce 2004 zemřel poté, co ho srazil zjevně opilý řidič na London Street, vznikla celá řada konspiračních teorií, tvrdících, že byl zavražděn úřady obávajícími se vlivné osobnosti, která se příliš přiblížila pravdě.[2]

Další profesor, americký fyzik Steven E. Jones, se ocitl na tenkém ledu, když se rozhodl využít svých znalostí k vysvětlení totálního zničení Světového obchodního centra v New Yorku po útocích z 11. září (viz 6. kapitola). V roce 2005 vydal zcela zásadní studii nazvanou „Proč se skutečně zřítily budovy Světového obchodního centra?“ a uvedl seminář podporující názor, že v obou věžích musely být rozmístěny hořlaviny a výbušniny. Záhy byl odvolán ze své funkce na univerzitě Brigham Young. Kromě jiných výslechů následovalo šetření ze strany Americké asociace vysokoškolských profesorů a Nadace individuálních práv ve vzdělávání, zkoumajících vědecké schopnosti muže, který byl do té doby ve svém odvětví považován za odborníka. Poté, co mu nebyl umožněn návrat na předchozí pozici, rozhodl se odejít do předčasného důchodu. Nikdy se však nevzdal svých názorů a později pomohl založit vlivnou organizaci „Vědci pro pravdu a spravedlnost o 11. září“. Přerušení jeho kariéry bylo další ukázkou vážných důsledků pro akademiky, kteří se rozhodnou veřejně vystoupit s nekonvenčními názory, i když je podpoří empirickými důkazy (sám

Jones byl paradoxně napadán některými hledači pravdy za to, že odmítal teorie neznámých energetických technologií).

Přísun dotací a snaha udržet si reputaci, podmíněné nepsaným, ale tiše dodržovaným pravidlem, že jisté meze přijatelnosti se nikdy nepřekročí a že bude prováděna interní kontrola, zajišťují, že nic nemůže narušit akademickým světem dobrovolně přijímaná omezení. Pokud se o to někdo pokusí, musí počítat s tvrdým faktem, že jakákoliv snaha o změnu pravidel povede téměř jistě k vyloučení ze společnosti a k obávané nálepce podivína, jak se o tom mohli přesvědčit pánové Jones, Mack a další.

Konspirační teoretici, kteří nejsou spoutáni fanatickou kritikou pocházející z vlastních řad a kteří se smířili s tím, že nikdy nedosáhnou společenského respektu, mají útěchu přinejmenším v tom, že ani při sebedůraznějším projevování svých názorů nemají co ztratit. Od samého počátku jsou stejně považováni za odpadlíky. Na druhé straně je akademický svět navždy ochromen obavami ze ztráty profesionální hodnověrnosti a strachem veřejně předstoupit s něčím, co by narušilo akademické předsudky. Z historie však víme, že jsou to právě nepoddajní jedinci, kdo nejvíc posunuje lidské vědění kupředu.

Víra? Důkazy!

Pokud se někdo zabývá konspiracemi, obvykle se při zaslechnutí termínu konspirační teorie prudce ohradí – to přece není teorie, to je skutečnost. Někdy je to opravdu možné (například útoky z 11. září byly spiknutím, ať už je spáchala al-Káida, nebo byly skrytě zinscenovány tajnou službou), ale častěji je tato skutečnost pouhým přesvědčením, které může, ale nemusí být pravdivé. Možná to dokládá vášnivou a někdy velmi působivou víru vyznavačů konspirací v jejich vlastní názory, ale nepomáhá to obrátit ty, kteří nepochybují o jejich pomatenosti. Nezbývá než se pokusit najít nějakou spojnici mezi oběma tábory. Když si vezmeme za vzor

poněkud přeceňovanou vědeckou metodu (kterou často porušují sami vědci, když využívají všech možných faktorů a výjimek), musíme se při obhajobě konspiračních obvinění opírat především o důkazy a nikoliv o naše přesvědčení. Neznamená to, že by dobře podložená teorie automaticky získala více respektu ze strany veřejnosti než ta, která se tolik o důkazy opřít nemůže. Ale je zde větší pravděpodobnost, že její věrohodnost postupně prosákne do širšího povědomí (jako například 11. září, David Kelly, JFK atd.). Tento pomalý „infiltrační“ proces by opravdu mohl být základem pro dosažení širšího konsenzu o specifických prohlášeních odkrývajících konspirace.

Mohli bychom poukázat na to, že ačkoliv většina lidí kdysi věřila, že Slunce obíhá Zemi, ani všeobecný konsenzus nepřeměnil tuto víru v pravdu. Mnoho učenců však po dlouhou dobu tento geocentrický model napadalo, přestože jejich veřejné proklamace byly náboženskými a politickými autoritami stíhány. Většina lidí raději půjde po vyšlapané cestě oficiálních nařízení. Je to sice bezpečnější a pohodlnější, ale neznamená to, že všechna nařízení jsou správná. Lidé rychleji mění své názory tam, kde cítí, že je to úřadům po vůli. Je docela dobře možné, že budoucí historické záznamy prokáží pravdivost mnoha současných okrajových názorů.

Jak prokázali následovníci Galilea tváří v tvář institucionálnímu odsouzení, pečlivé shromažďování smysluplných důkazů a jejich opatrování pro budoucí generace se vždy vyplatí. Pravda se nakonec prokáže navzdory úzkoprsým předsudkům probíhající doby, a pokud se někdy konspirační teorie stane skutečností, ukáže se, jak důležité je shromažďování významných údajů. Takový přístup vyžaduje soudnost a logickou analýzu. Žádné bezmyšlenkovité odsuzování ani slepé podporování jakékoli hypotézy nemá žádný význam bez těchto vlastností a bez předložení smysluplných důkazů.

Kam až může zajít konspirační teorie

Paul McCartney: ukázka konspirační teorie

S přihlédnutím k předchozím poznámkám o důležitosti důkazů se otevírá otázka vyvážení zřejmých důkazů se střízlivou analýzou a nalezení místa, kde se hranice mezi pontenciálně důvěryhodnými konspiračními scénáři a výstřednějšími fantaziemi rozostřují a objevují se podezřelé podobnosti. Fascinujícím příkladem (na který upozornil astrolog John Green) je relativně okrajová, ale křiklavá teorie, že bývalý člen Beatles Paul McCartney byl ve skutečnosti zabit při autonehodě někdy v letech 1966–1967, jeho smrt byla zatajena a na jeho místo nastoupil naprosto přesvědčivý a stejně talentovaný dvojník.

Na první pohled by se mohl McCartneyho případ zdát příliš absurdní na to, aby zaujal zastánce konspiračních teorií. Nicméně při nečekaných zvratech ve vyšetřování, kdy je potřeba nalézt důkazy podporující teorii a kdy se vyřazují slabé a sporné souvislosti, kterých je vždy velmi mnoho, se pokaždé jen tak mimochodem objeví svůdné až znepokojující skutečnosti, které stojí za úvahu.

McCartney měl podle úředních záznamů v roce 1965 drobnou nehodu na mopedu. Vyvázl s ulomeným zubem a s jizvou na rtu. V roce 1967 byl jeho Mini Cooper po bouračce na dálnici úplně na odpis. Z důkazů skutečně vyplývá, že detaily této nehody nebyly objasněny. Mohlo se tak stát jednoduše proto, aby nevyšlo najevo možné ovlivnění halucinogeny a skutečnost, že McCartney půjčil té noci své auto kamarádovi a nebyl tedy u nehody vůbec přítomen. Alespoň se to říká.

Některé z mnoha „důkazů“ Paulovy údajné smrti jsou prokazatelně falešné a mnohdy velmi kuriózní. Například na obalu alba *Abbey Road* z roku 1969 stojí za přechodem na známé fotografii Volkswagen brouk s poznávací značkou „281F“. „1F“ můžeme přečíst jako „IF“ (v angličtině „kdyby“), což podle některých znamená „Paulovi by bylo 28, kdyby žil“ (ve skutečnosti

mu bylo 27). Podobně v závěru písně „I'm so tired" z roku 1968 zní trochu nesrozumitelně „Paul is a dead man, miss him, miss him, miss him" (Paul je mrtvý, chybí mi…), ale ze studiového záznamu je zřetelně slyšet „Monsieur, monsieur, how about another one" (Ještě jedno, pane?). Dalším příkladem je téměř nesrozumitelná fráze ze závěru skladby „Strawberry Fields Forever" z roku 1967, kde John údajně říká „I buried Paul" (pohřbil jsem Paula), ovšem podle samotného Lennona je tam jednoduše „cranberry sauce" (brusinková omáčka).

Na druhou stranu však nemůžeme přehlížet nedávné svůdně přesvědčivé a profesionály odborně zpracované srovnání fotografií Paula před a po předpokládaném čase údajné nehody. Ukazuje docela velké rozdíly jeho tváře a tvaru lebky po roce 1966.[3] Další rozdíly najdeme v barvě a výšce jeho hlasu. Také některé další, i když ne tak významné stopy ze života Beatles jsou nepochybně velmi zvláštní. Když přehrajeme opakovaný recitovaný refrén písně „Revolution 9" z roku 1968 pozpátku, zazní překvapivě jasná fráze „turn me on, dead man" (rozpal to, umrlče). Je to opravdu jen náhoda? Nebo když umístíme zrcadlo doprostřed velkého bubnu na obalu alba *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* z roku 1967, objeví se neoddiskutovatelná fráze „one he die" (zemřel), následovaná římskými číslicemi (někteří tvrdí, že ukazují datum Paulovy smrti – listopad 1966). Na stejném obrázku najdeme mezi mnoha celebritami i okultistu Aleistera Crowleyho, který považoval schopnost mluvit pozpátku a v šifrách za klíčovou při cestě k duchovnímu prozření.

Sám McCartney se na obalech pozdějších alb často nějak odlišuje od ostatních. Na zadní straně obalu „Seržanta Pepře" stojí jako jediný zády k fotografovi. Ve filmu *Magical Mystery Tour* má ve scéně z bálu v klopě černý karafiát, zatímco ostatní tři mají červený. Nejznámější je asi fotografie z alba *Abey Road*, kde jde jako jediný přes přechod bos (což údajně představuje alegorický pohřební

průvod). Existuje nesčetné množství dalších příkladů, neúnavně předkládaných beatlesovskými fanatiky, mezi jinými mnoho morbidních odkazů v textech. „Vypustil duši v autě“ v písni „A Day in the Life“ z roku 1967 je jen jedním z nich. Dalším může být nic nezastírající recitovaná věta „Narazil do lampy, měli bychom sehnat doktora“ v písni „Revolution 9“ nebo zpívaná část v „Don't pass me by“ ze stejného roku, v překladu „Měl jsi bouračku a přišel jsi o vlasy“. Podle některých odkazuje téma autonehod v textech Beatles na smrt bohaté prominentky a jejich přítelkyně Tary Brownové, která zemřela po nárazu do lampy v roce 1966, což údajně inspirovalo Beatles k napsání zmíněné písně „A Day in the Life“. Ale neskrývané a opakované využití autonehod v jejich textech je více než zarážející. Paulovou údajnou smrtí se podrobněji zabývá mnoho dostupných webových stránek a knih.[4] Sečteno a podtrženo, při posuzování této poněkud podivné teorie můžeme přinejmenším připustit, že existuje neobvyklé množství náhod, které nelze přehlížet.

Co z toho vyplývá? Mohla by smrt někoho tak známého, jako je McCartney, být s takovým úspěchem zatajena? A navíc, mohl být nahrazen někým s podobným talentem, tak aby záměnu nepoznala nejen veřejnost, ale ani jeho nejbližší přátelé a příbuzní? (Extrémním vyústěním této teorie je názor, že svým způsobem nešťastný vstup Heather Millsové do umělcova života po roce 2000 byl promyšleným tahem skrytých sil, které ji najaly jako romantickou past, aby pomocí kontroly jeho mysli zastavila Paulova náhle pochybujícího dvojníka před vyzrazením jeho skutečné identity. Až tak daleko mohou někdy konspirační teorie zajít). Jsou tedy působivé mozaiky skládané ze stop a záhad pouhými bláznivými příklady „apofenie“ (podle hesla v online slovníku skeptiků „spontánní schopnost vnímat v náhodných datech vzory a smysluplné významy“) v praxi, jak si myslí John Green, nebo existuje nějaké všeobecně přijatelné řešení?[5]

Ti, kdo nechtějí zcela přehlížet všechny provázané náznaky stop vedoucích k nejasnostem okolo Paulovy autonehody, připouštějí, že by na nich mohlo být něco pravdy. A sice že celá záležitost měla být promyšleným propagačním krokem, který se ovšem vymkl z rukou. Samotní Beatles toto vždy popírali se sarkasmem jim vlastním, nicméně je známo, že jejich společnost Apple, vymyšlená v roce 1967 a oficiálně založená v roce 1968 jako nahrávací a promoční firma kapely, se často hemžila excentriky a oportunisty povzbuzovanými omamnými látkami. Snadno mohl někdo ovlivnit styl grafiky, i když *Sergeant Pepper* byl vydán ještě před příchodem Applu. Těžko ale takto vysvětlíme odkazy v textech. Každopádně je možné, že podobné fámy tiše, ale aktivně podporovali samotní Beatles. Není divu – když propukla hysterie okolo Paulovy údajné smrti, prodej jejich desek významně vzrostl. Není těžké si představit Johna Lennona, jak cynicky přikládá polínka do ohně vášní (jeho zlomyslná a pro něj typická skladba „Glass Onion“ z roku 1968 to dokládá slovy „Ten mrož byl Paul“).

Zašel by opravdu někdo tak daleko (včetně rekonstrukce McCartneyho celé lebky), aby se prodalo o něco víc elpíček? Mimo tohoto možná druhotného zvýšení prodeje někteří další poukazovali na vážnější aspekt celé aféry. Dokonce i dnes se najdou zastánci teorie, podle které byl celý fenomén Beatles ve skutečnosti státem dotovaný sociální experiment, který měl zjistit, jak dalece je možné ovlivnit mládež, aby slepě následovala a napodobovala neokoukané umělce na jejich cestě od mladické nespoutanosti k masové hysterii, přes drogové fantazie a světovou ostudu (Lennonova věta „Beatles jsou slavnější než Ježíš“) až po vzájemné obviňování a deziluzi (rozpad kapely). Takto mohla být celá jedna generace s nebezpečnými, autority neuznávajícími názory úspěšně zmanipulována a nasměrována cestou od naděje k bezbrannosti. Pro tyto škarohlídy byla nádherná hudba a vzrušující nálada šedesátých let jen jeden velký, i když umělecky cenný podvod. Podíváme-li se

na celou éru Beatles jako na obrovský a velmi ambiciózní psychologický experiment, snadněji porozumíme roli McCartneyho v tomto představení. Jeho téměř mesiášské zmrtvýchvstání v tradičně náboženském duchu může být vnímáno jako důležitá část temnějšího a mnohem rozsáhlejšího projektu.

Připadá vám to jako šílenství? Dost možná. Předchozí názory zde neuvádíme na podporu některé z domněnek okolo údajné Paulovy smrti, ale jako důležitou ukázku toho, že při ověřování různých hypotéz se někdy mohou objevit neobvyklé skutečnosti a zdánlivě neřešitelné rébusy. Podpůrné důkazy často existují jen v divokých představách jednotlivců a snadněji ovlivnitelných příznivců. Ovšem jindy se objeví překvapivě závažné informace a započne cesta k jejich objasnění. Jedná se jen o vykouzlené vzory z nesouvisejících a jen náhodou spojených událostí, tedy již zmíněná apofenie, nebo vylézá na povrch skutečný problém? V zájmu pravdy musí vždy převážit neustávající hromadění objektivních důkazů a důsledná vnitřní logika. To je nejdůležitější věc, na kterou musíme dbát při zkoumání skutečných konspirací a kamufláží. Případ McCartneyho vypadá přitažlivě, ale hranice pravděpodobnosti nemůže překročit. Jsou však jiné příklady, třeba i bez úspěšného vyřešení, které posunou pomyslný jazýček vah tím správným směrem, jak ukážeme v dalších kapitolách.

Samotný McCartney se během prvních měsíců po úvodní hysterii k události vůbec nevyjadřoval, až ho koncem roku 1969 dostihli novináři na jeho farmě a on nakonec s úlevou potvrdil, že žije. Nikdy však neřekl, že žije Paul McCartney. Pokud platí verze z roku '69 se záměnou za stejně talentovaného dvojníka včetně celé identity a majetku, těžko by to přiznal. A tak nejistota přetrvává. McCartney, pokud je to McCartney, měl bez ohledu na své pocity vědět, že pokud chce veřejnost věřit, že jste mrtvý, jste v jejích očích mrtvý a nic s tím nenaděláte. Proč však lidé dobrovolně věří, že na světě se dějí takové obludnosti? Možná proto, že je to

zábavnější, ale možná také z hlubších důvodů.

Kořeny nedůvěry

V roce 1967 vypracovali Ralph L. Rosnow a Gary Alan Fine studii „Paul McCartney – fáma“, ve které jako jeden z hlavních důvodů, proč tolik lidí zasáhl fenomén Paulovy smrti, uvedli ztrátu důvěry v úřady.

Také v ní poukázali na to, že atentát na Johna F. Kennedyho (viz 5. kapitola) a zcela nedostačující zpráva Warrenova výboru o jeho smrti (která záměrně vynechala všechny možné spekulace a spokojila se s verzí osamoceného střelce) spolu s následujícím odstraněním dalších postav, jako byl Robert Kennedy nebo Martin Luther King, za sebou zanechaly celou jednu generaci s podvědomým a cynickým pocitem, že kdokoliv by chtěl povstat a zvýraznit se podobným způsobem, mohl by dopadnout stejně mučednicky. Samotný odchod pro mladé lidi tak vlivné kulturní osobnosti, jako byl Paul McCartney, mu tak dodal ještě větší společenskou váhu. Fanoušci truchlili opravdovým smutkem nad jeho ztrátou, ale zároveň ho jeho údajná smrt pozdvihla mezi nedotknutelné svaté a učinila z něj mýtickou postavu, které nehrozí jinak nevyhnutelné zestárnutí a úpadek do průměrnosti. Také se v psychologické rovině ukázalo, že nikdo, ať je jeho postavení sebedůležitější, není nenahraditelný – jeho místo vždy zaujme někdo další.

Zdánlivě absurdní případ Paula McCartneyho nesporně poskytl mnohým značnou zábavu (hledání stop se pro některé stalo přímo posedlostí, zatímco jiní si prostě jen užívali myšlenku, že tak ambiciozní a propracovaný komplot se vůbec mohl uskutečnit). Ale cynismus, který zakořenil v přicházející generaci, způsobil zajímavou věc. Myšlenka, že někdo slavný by mohl zemřít a následně být nahrazen dvojníkem včetně všech nutných podvodů s tím spojených, zdaleka přestala být tak směšnou, jak by se zdála o

deset let dříve. McCartneyho smrti uvěřily miliony lidí, hlavně v USA, a mnozí si začali myslet, že vše je možné. Tento stav nedůvěry, rozšířený hlavně mezi mládeží, se jen prohloubil šokujícím násilným potlačením studentských mírových protestů na Kolumbijské univerzitě v roce 1968 a ještě zesílil eskalujícím konfliktem ve Vietnamu a následující konspirací Richarda Nixona – aférou Watergate (viz 4. kapitola). Tyto události zasáhly všechny generace a do myslí lidí se nevratně vklínila nedůvěra v politické lídry a nový pocit, že podobné lži by se mohly objevit i v dalších sférách.

Tady leží skrytý zdroj většiny konspiračních teorií: zdánlivě nekonečné kombinace prokazatelných falší a nevyřešených záhad, které od šedesátých let dvacátého století prosakují na veřejnost v dříve nevídané míře, způsobily ztrátu důvěry a postupně pohřbily staromilsky naivní předpoklad, že hlavní starostí úředníků a vlád je naše blaho. Média se nás snaží přesvědčit, že případy, které vybuchují jako rozbušky, jsou jen extrémními výjimkami, potvrzujícími bezúhonnost vlád (v Británii například skandál s parlamentními výdaji z roku 2009, v USA Watergate). Kam to vede? Společnost jejich hru povrchně přijímá, ale vnitřně panuje hmatatelná a zakořeněná nedůvěra. Můžeme si tím vysvětlit závěry průzkumů, podle kterých pozoruhodné množství lidí zpochybňuje něco tak signifikantního, jako bylo přistání na Měsíci (viz 4. kapitola), nebo proč zhruba polovina celosvětové populace věří, že americká vláda lhala o tak významné události, jakou byly útoky z jedenáctého září. Také můžeme snáze pochopit velmi rozšířený názor, že se tajná vládnoucí elita snaží omezit svobodu občanů a dokonce by ji chtěla úplně zrušit (viz 8. kapitola).

Mohlo by být svůdné podrobit psychoanalýze všechny konspirační teorie, jak se o to pokouší akademici, ale problém nastane, když se zjistí, že o sporných otázkách skutečně existují důkazy. Ve světle vzrůstající role konspiračních teorií, usazujících se stále častěji v

myslích průměrných občanů (přestože to sami nemusí rozpoznat), by nebylo moudré ani užitečné tyto důkazy jednoduše zamést pod stůl. Jestli jsou úřady takovou nedůvěrou znepokojeny, je to jen jejich vina. Jedině odhalením a důkladným prozkoumáním důkazů okolo podezřelých událostí a snahou o smír mohou tuto nezdravou společenskou časovanou bombu zneškodnit, a odhalit pravdu, jakkoli nepříjemné by to mohlo být.

Na závěr ještě jedna poznámka k fenoménu Paula McCartneyho. Měli bychom zdůraznit, že jeho případ je ukázkovou výjimkou z pravidla. Sám McCartney (nebo kdo to ve skutečnosti je) by mohl být dotčen, když si uvědomíme, že konspirační teorie, které si berou na mušku známé osobnosti, se obvykle snaží dokázat pravý opak – že smrt dotyčného byla jen naaranžována a on někde skrytě žije dál, jak dokládají například Elvis Presley, zpěvák Doors Jim Morisson nebo třeba Adolf Hitler. Emotivní odmítnutí uvěřit odchodu milované nebo naopak nenáviděné osobnosti (zvláště když vyplynou i jen nepatrné nejasnosti okolo její smrti) často vede k fámám o jejím dalším tajném životě v ústraní. Když někdo známý získá velkou náklonnost a stane se „majetkem“ veřejnosti, jeho náhlý odchod může mnohým lidem rozvrátit život, a to dokonce i v případě, že se jedná o negativní popularitu. Konspirační teorie poskytují těmto lidem potřebnou útěchu a naději, že jejich idol stále žije. Chudák McCartney musí namísto toho snášet těžko snesitelné vědomí, že některým lidem přináší pocit štěstí víra v jeho předčasnou smrt. Zůstal tak pro ně nadpozemskou bytostí, géniem, který by se nikdy nedopustil něčeho tak nevkusného, jako byla píseň „We all stand together“, známé také pod názvem „Žabí sbor“.

Vcelku nepopiratelná mučednická smrt Johna Lennona z rukou psychicky narušeného střelce v osmdesátém roce minulého století podnítila vznik mnoha dalších konspiračních teorií, i když trochu jiného rázu. Mnoho lidí věří, že vrah Mark Chapman byl pod vlivem další „mančurijské“ sekty se snahou kontrolovat mysl lidí, navíc

sponzorované úřady, šťastnými, že se neuskuteční zpěvákův comeback na světová pódia, kde by šířil své poněkud nepohodlné mírové názory. To znovu dokládá, že prakticky každá konspirační teorie, i ta nejpodivnější, jakou si dovedeme představit, je někde a někým podporována. Otázkou je, kde to skončí, a dokud existují důkazy jakéhokoli druhu, jestli by to mělo skončit.

Únik z tvrdé reality?

Jednou z výhod víry v konspirační teorie je pro jejich zastánce únik každodenním starostem. Někoho přitahují tzv. „utiskující" konspirace, jejichž účelem je ovládnout obyčejné lidi. Zajímají je buď proto, že tento princip znají z vlastního dětství (viz výše), nebo je motivují k boji proti nějakému cíli a poskytují tím jejich osobnosti potřebné nasměrování, které v běžném životě postrádají. Zájem o psychologické bitvy dobra se zlem ovšem může vést až k opomíjení praktických každodenních záležitostí, což někdy není zcela od věci.

Jak se blížilo tolik diskutované mystické datum 21. 12. 2012 a konec mayského kalendáře s nesčetnými varováními před zkázou, objevila se celá řada předpovědí o všech možných hrozících katastrofách. Není pochyb o tom, že 5125letý cyklus je obsažen v mnoha kalendářních systémech po celém světě, a není vyloučeno, že je součástí nějakého vyššího vesmírného nebo slunečního cyklu. Mnoho lidí také cítí nástup nové éry, i kdyby měl trvat celá desetiletí. Již začátkem roku 2012 se však ukázalo, že temné apokalyptické předpovědi, ke kterým mělo podle výkladů dojít ještě před prosincovým zlomem, se nevyplnily. Asi nás nepřekvapí, že většina z nich byla založena na rychle se šířících zprávách po internetu z neznámých, často nespolehlivých zdrojů.

Jedna ze senzačních hrozeb vycházející ze sumerské legendy předpovídala návrat Nibiru, ztracené mýtické planety bohů, která se podle alternativního (a kontroverzního) historika Zecharia Sitchina

pohybuje po obrovské eliptické oběžné dráze a ve sluneční soustavě se objeví vždy po několika tisících let. Měla při tom způsobit na Zemi gravitační katastrofu a všeobecnou paniku. Zprávy o ní se objevily již v listopadu 2010, kdy jinak nezajímavou kometu Elenin mnozí považovali právě za tuto planetu na její cestě k Zemi. Webové stránky přetékaly alarmujícími zprávami o možných hrozbách a klipy ukazující na obloze údajnou Elenin-Nibiru zaznamenaly miliony návštěv. Na videích se přitom většinou objevovaly rozmazané záběry Jupitera, Venuše a někdy dokonce Měsíce. Skalní příznivce teorie neodradil ani neobvyklý klid a nezájem většiny lidí, ani malá pravděpodobnost obrovské konspirace profesionálních i amatérských astronomů, která by byla nutná, aby se tak křiklavý fenomén zatajil před veřejností. Prohlášení NASA, že tak malá kometa nemůže způsobit nic vážného, jejich vášně ani trochu nezmírnila. Elenin se nakonec rozpadla na prach a nic se nestalo. Ti, kteří tak hystericky varovali před blížící se katastrofou, se bez zaváhání a bez omluvy začali tvářit, jako by o Elenin nikdy nemluvili, a jednoduše obrátili svou pozornost na další vhodné kandidáty na Nibiru – ať už na bludné, kamerami nezachytitelné „hnědé trpaslíky“ nebo na jiná vesmírná tělesa. Jiní se dušovali, že Elenin byla tajně sestřelena nukleární zbraní vypuštěnou vládci světa.

Na podobném šíření strachu ve světě konspiračních teorií je zvláštní, že se zaměřuje na spekulativní hrozby lidstvu, které vycházejí z velmi sporných nebo neznámých zdrojů informací, zatímco mnohem hrozivější a ověřenější události jsou zcela zřetelné, a přitom proběhnou takřka bez povšimnutí. Jeden příklad: Během hysterie okolo hrozící srážky s Nibiru-Elenin vydala NASA oficiální prohlášení o možnosti velmi silných slunečních erupcí se silným elektromagnetickým zářením, které by mohlo mít devastující účinky na elektrickou síť a technologickou infrastrukturu na celé planetě. Touto reálnou hrozbou se alternativní

svět takřka nezabýval. Celosvětové konference ministrů obrany vyspělých zemí a vědců, které se konaly v USA v roce 2010 a jejichž cílem bylo prodiskutovat závěry NASA týkající se nejhorších možných důsledků takové hrozby, ani skutečnost, že sluneční skvrny a záření překonaly rekordy z posledních deseti let, jako by neznamenaly nic pro ty, které zajímaly záhadné komety a pochybné internetové záběry.[6] Již zmíněná hluboce zakořeněná nedůvěra v úřady vede u některých lidí automaticky k podezíravosti anebo k nepatrnému zájmu o všechna úřední prohlášení. Přitom nevyzpytatelné chování Slunce můžeme s jistotou označit za jednu z největších potenciálních hrozeb současné civilizaci.

Co stojí za touto tendencí upřednostňovat fantastičtější myšlenky před mnohem reálnějšími hrozbami? Možná se tak děje proto, že dokud je mysl zaneprázdněna něčím pohádkově nadpozemským, místo aby se postavila čelem k tvrdé realitě, vyplní ji v podivné sebezáchově myšlenky zaměstnávající představivost a oživující jinak šedý život. Podobnou vrozenou lhostejnost můžeme najít u lidí, kteří očekávají apokalyptické události, u křesťanských evangelizátorů s jejich představou konce světa a nanebevzetí a současně i u zastánců novějších teorií o „přesunu“ do „Pátého rozměru“). Tím, že svoji pozornost upnou na problémy, které nemohou ovlivnit, se zároveň vyhýbají nutnosti měnit svůj vlastní život nebo reálný svět tady a teď. Proč by se měli o něco snažit, když může brzy přijít něco, co obrátí svět vzhůru nohama? Vzývání konspiračních teorií často způsobuje takovou rezignaci na vlastní zodpovědnost. Jakmile můžeme přemýšlet nad hrozící zkázou, řešení vlastní nepříjemné reality se odkládá na další den. A když se jedna potenciální hrozba nevyplní, rychle se najde nějaká další.

Je docela zábavné sledovat, kolik lidí nečekaně zapomene na svá předešlá silná prohlášení, když se některá z šokujících hrozeb začne náhodou naplňovat. V roce 2012 se objevilo mnoho spekulací o přicházejících sociálních otřesech, a když potom začala propukat

povstání v arabském světě a objevily se další abnormality, jako ekonomická krize, nepokoje a demonstrace, stále větší výkyvy počasí a další, část lidí, kteří celá léta horlivě diskutovali přesně o těchto problémech, náhle změnila témata hovoru. Jiní se po dopadu tvrdé reality, kterou dříve sami horlivě předpovídali, obrátili k milostným příběhům nebo jednoduše ke každodenním koníčkům.

Jedna z věcí, které by se vyznavači konspirací měli vyvarovat, je jejich sklon vycouvat, jakmile se nějaká teorie začne potvrzovat. Kdyby se například bez pochyb potvrdilo, že útoky z 11. září byly skutečně spáchány samotnými Američany za podpory organizace nového uspořádání světa, nejen že by to byla obrovská psychologicko-sociální rána pro ty, kteří tomu do té doby nevěřili, ale celkové politické následky by byly nedozírné. Mohli bychom dokonce předpokládat, že dojde k otevřené válce mezi různými frakcemi zastánců konspirační teorie nového uspořádání světa a povstaleckými hordami, která by rozbila svět na kousky. Jestliže chtějí hledači pravdy pokračovat v ověřování svých názorů, musí si za nimi stát i v bitvě, která by pravděpodobně následovala po zcela úspěšném odhalení, přičemž by však zadostiučinění bylo nejisté.

Pokud chtějí objevitelé konspirací posloužit lépe svým záměrům, měli by při spekulování o extrémních teoriích všeho druhu využívat bezpečnějších psychologických postupů. Musí se vyhnout riskantnímu útěku z reality, který nemá s hledáním empirických důkazů mnoho společného. Ještě horší může být úplné odmítání všech informací ze strany úřadů, které je může přivést až na okraj společnosti a znemožnit jim žít normální život.

Otázkou je, zda jsou všechna přesvědčení propojená, a tudíž přijatelná, nebo zda by měla být vymezena hranice, kam až by lidé měli při svém pátrání po pravdě jít a nakolik by se k tomu měli veřejně vyjadřovat.

Vymezit hranice?

Stanovit hranici u alternativních názorů na světové dění je do jisté míry choulostivé. Některé pravděpodobnější geopolitické intriky se dají zkoumat bez větších obav. Samotné důkazy hovoří tak jasně v jejich prospěch, že i veřejnost cítí jejich zřejmou oprávněnost (J. F. Kennedy, David Kelly a další). Jiné můžeme, i když nezaslouženě, snadno zařadit do kategorie v podstatě neškodných výstředností (smrt Paula McCartneyho, kruhy v obilí atd.), a jsou proto tolerovány jako lehká zábava. Ale napadání některých specifických událostí nebo nedotknutelných dogmat může narazit na zeď kolektivního odporu a získat nálepku něčeho nesporně nevkusného. Tady se konspirační teoretici pouští na nebezpečně tenký led.

Tato hranice leží pro každého někde jinde. Jedno téma, které se nachází na pomezí nevkusu a výstřední zábavy, je například zmíněná teorie o přistání na Měsíci. Přesouvá se z jedné strany na druhou podle toho, jaký mají lidé k této události vztah. Ti, kteří vnímají přistání na Měsíci jako vrchol lidské evoluce a zároveň opomíjejí méně šťastné problémy té doby (válka ve Vietnamu, aféra Watergate, atd.), mohou trpce snášet názor, že některé, popřípadě veškeré důkazy mohly být vyrobeny na Zemi (viz 4. kapitola). Na druhou stranu lidé, kteří se nikdy těmito úvahami nezabývali, se mohou docela dobře bavit představou, že to vše byl jen propracovaný podvod a že i moderní doba nabízí pocity nihilistického osvobození. Stejně jako v případě údajné smrti McCartneyho i tady se může sledování stop a nových informací stát pro ty lehkomyslnější zábavným koníčkem. Ale životem unavený člověk cítí tíhu tak obrovského potenciálního podvodu úplně jinak. Zděšený zjištěním, že lidstvo se nechá tak snadno zmanipulovat, touží odhalit pravdu ve jménu dlouhodobého zdokonalení civilizace.

Mezi oblastmi zájmu, které bezpochyby spadají do kategorie těch nebezpečných a způsobují vážné konflikty, má výjimečné postavení jedno základní téma. Ti, kteří se mu byť jen okrajově přiblíží, riskují ztrátu reputace či dokonce kariéry. V posledních

desetiletích se objevil krajní menšinový názor, že historické záznamy o nacistickém pronásledování židů v třicátých a čtyřicátých letech dvacátého století byly zveličené nebo dokonce podstrčené, aby podpořily sionistické spiknutí vedoucí k ovládnutí světa. Nepřátelství vůči židům, které vedlo po celém světě k nesčetným hrůzným zvěrstvům, má samozřejmě dlouhou historii. V mnoha zemích se z židů stávali obětní beránci pro jejich údajnou zodpovědnost za všechny problémy společnosti. Největší ránu jim ale zasadil ruský dokument *Protokoly sionských mudrců*, který se objevil v roce 1903. Všeobecně byl vnímán jako jasný podvrh, který se tváří jako záznam setkání židovských představených, na němž údajně připravili zločinné plány na ovládnutí celého světa. Přes jeho jednoznačné odsouzení a sporný původ rozdmýchal tento dokument nenávistnou nacistickou kampaň Adolfa Hitlera a inspiroval mnoho následujících rasistických traktátů.

Přestože jsou *Protokoly* shodně označovány za podvod, našli se vyznavači konspirací, kteří v nich vidí mnoho společného s teorií nového uspořádání světa. A pro hlasitou menšinu, která stále věří v pravost dokumentu, zvláště mezi rasisty, není až takový problém ztotožnit se s názorem, že některé nebo mnohé z proklamovaných hrůz holokaustu mohly být zveličeny, jakkoliv nám to s ohledem na všechny důkazy může připadat šokující.

Pobouření nad tímto tématem může znamenat problém pro ty, kteří by se sice nikdy nepodepsali pod podobné názory, ale zároveň tvrdí, že prakticky nic z historie nebylo předloženo přesně a bez nějakého politického nebo ideologického přikrášlení. V důsledku toho se začal nenápadně šířit nesprávný všeobecný názor, že většina lidí pohlcených konspiračními teoriemi má v podstatě antisemitské cítění. To bylo zase zpětně použito k diskreditaci některých oprávněných podezření a v závěru nastolilo ovzduší, ve kterém může být jakákoliv kritika Izraele a jeho politiky (a v důsledku toho i politiky USA) označena za rasistickou. Tento přehnaný hon na

kritiky čehokoli, co je byť jen vzdáleně spojeno s judaismem, pak podle neodvratného zákona akce a reakce pomohl zformovat nevelkou, ale fanatickou sektu stejně přecitlivělých antisionistů. Výsledné konfliktní prostředí potom vede k tomu, že při spekulování je vše dovoleno. Protože nikdo nerespektuje žádné hranice, nemůže ani nic ztratit zabíháním do extrémů a hledáním všech možných detailů, které by vykolejily oponenta. Proto jsme svědky nezdravého vývoje na straně odpůrců holokaustu (základního projevu snahy snížit důležitost události, které je přikládán zásadní vliv na vznik a vývoj židovského státu od roku 1948) a pohledu, že jakékoliv obvinění Izraele je z podstaty antisemitské, na straně druhé.

Antisionisté, z nichž někteří mají alespoň snahu oddělit svůj odpor ke krajním sionistům od tolerance k běžnému judaismu, tvrdí, že prostě jen vyjadřují své osobní názory a nevidí důvod, proč by tak nemohli činit. Západní společnosti to způsobuje lehké problémy při diskuzi o svobodě slova. Pokud opravdu žijeme v tak svobodné společnosti, jak nám často tvrdí politici, potom není důvod, aby někdo nemohl říkat, co si myslí. Bez ohledu na to, jak zvrácené to připadá ostatním. Tyto debaty se objeví vždy, když je nějaký prominentní zpochybňovatel holokaustu za své názory uvězněn (jako když byl například spisovatel David Irving vězněn v Rakousku). V tu chvíli dokonce lidé, kteří jsou podobným snižováním významu holokaustu obvykle znechuceni, vyjadřují své obavy nad tím, co z takových opatření může vyplynout, včetně například renomovaného profesora lingvistiky, bojovníka za práva občanů a původem žida Noama Chomskyho.[7] Vede je k tomu to, jak velmi se takové právní postupy podobají represivnímu principu „zločinu mysli“, tak jak se poprvé objevil v děsivé vizi absolutní totality v knize *1984* od George Orwella.

Naproti tomu někteří lidé vnímají tyto události velmi emotivně a oprávněnost takového právního postupu uznávají. Tvrdí, že i kdyby